

Висока школа струковних студија за образовање васпитача

Петра Драпшина 8, Нови Сад

**УЛОГА УМЕТНИЧКОГ ДЕЛА У ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ
ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА**

МАСТЕР РАД

Метнор: др Јованка Улић

Стунент: Наста Јанковић 8м/22

Нови Сад, 2024.

Висока школа струковних студија за образовање васпитача

Петра Драпшина 8, Нови Сад

**УЛОГА УМЕТНИЧКОГ ДЕЛА У ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ
ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА**

МАСТЕР РАД

Метнор:

Професор др Јованка Улић

Студент:

Наста Јанковић 8м/22

Чланови комисије:

Професор др Угљеша Цолић

Професор др Миленко Јанковић

Нови Сад, 2024.

Сажетак

Уметничко дело је посредник између уметника и публике. Преко њега уметник нам шаље мисли, идеје, емоције, поруке. Важно је да деца још од најранијег узраста буду у контакту са уметничким делима јер имају позитивне ефекте на дететов целокупни развој. Подстиче машту и креативност, подстиче на стварање, активира чула, изазива емоције... Васпитачи су ти који омогућавају деци контакт са уметничким делима. Они код детета подстичу посматрање, разумевање, доживљавање уметничких дела. Деци не намећу готове информације и своје виђење већ им допуштају да сами доживе уметничко дело на свој начин. Васпитачи децу могу упознати са репродукцијама уметничких дела али и са оригиналима у установама где се они могу видети. Једна од таквих установа је музеј. Музеји су веома богати различитим колекцијама које ће деци пружити разноврсно и богато искуство кроз које деца уче. Циљ истраживања у овом раду је да испита ставове васпитача о коришћењу уметничког дела у васпитно-образовном раду са децом предшколског узраста.

Кључне речи: дете, уметничко дело, предшколски узраст, улога васпитача, улога музеја.

Summary

A work of art is an intermediary between the artist and the audience. Through it, the artist sends us thoughts, ideas, emotions, messages. It is important for children to be in contact with works of art from an early age because they have positive effects on the child's overall development. It stimulates imagination and creativity, encourages creation, activates the senses, evokes emotions...Educators are the ones who enable children to come into contact with works of art. They encourage the child to observe, understand and experience artwork. They do not push any of their views or to children, but they allow them to experience the work of art in their own way. Educators can introduce children to reproductions of works of art as well as originals in institutions where they can be seen. One such institution is a museum. Museums are very rich with different collections that will provide children with a varied and rich experience through which children learn. The aim of the research in this paper is to examine the attitudes of educators about the usage of artwork in educational work with preschool children.

Key words: child, a work of art, preschool age, the role of the educator, the role of the museum.

Садржај

Увод	1
1. Теоријски део рада	2
1.1 Уметничко дело.....	2
1.2 Значај уметничког дела за дете	2
1.3 Улога музеја у васпитно-образовном раду.....	3
1.4 Улога васпитача	4
2. Методолошки део рада	6
2.1 Предмет истраживања	6
2.2 Циљ и задаци истраживања	6
2.3 Хипотезе истраживања.....	6
2.4 Резултати истраживања.....	7
2.5 Дискусија	14
3. Примери добре праксе	17
3.1 Пример број 1: Уметничка дела Васе Поморишца као провокација за ликовни израз деце.....	17
3.2 Пример број 2: Скулптура Црвенокосе богиње као провокација за ликовни израз деце.....	24
3.3 Пример број 3: Посета музејској јединици у Оџацима	28
4. Закључак	31
Литература	32
Прилог 1: Упитник за васпитаче	33

Увод

Ликовно изражавање деце предшколског узраста веома је значајно за њихов целокупни развој. Дете кроз ликовно стваралаштво приказује своје искуство, изражава емоције, мисли, приказује односе са вршњацима и одраслима. Приказује све оно што утиче на његов интелектуални и емоционални развој.

Први контакт детета и уметничког дела треба остварити још у предшколском периоду. Један од циљева овог рада је испитати да ли васпитачи остварују контакт између детета и уметничког дела.

Васпитачи који теже да уведу новине у свој рад треба да се фокусирају на бенефите уметничког дела и пруже деци разноврсна искуства. Једно богато искуство за дете је посета музеју. Предшколске установе често остварују сарадњу са музејима. Међутим сарадња предшколске установе и музеја зависи од различитих фактора као што су: близина музеја предшколској установи, финансијске могућности, превоз деце...

Овај рад се састоји из теоријског и методолошког дела. Теоријски део овог рада објашњава значај уметничког дела за дете, улогу музеја и васпитача у васпитно-образовном раду у односу на коришћење уметничког дела. У методолошком делу рада приказано је истраживање које је спроведено у циљу испитивања ставова васпитача о коришћењу уметничког дела у васпитно-образовном раду са децом предшколског узраста. У оквиру истраживања сазнаћемо да ли васпитачи у свом раду користе уметничко дело, у које сврхе, да ли користе ресурсе локалне заједнице - музеја...

1. Теоријски део рада

1.1 Уметничко дело

Уметничко дело је продукт стваралачког процеса и израз идеје уметника. Може имати више значења, а сваки појединац га тумачи на свој начин. Уметничко дело има тему, културни и временски оквир, има своју функцију и примену. Само по себи је визуелно и представља посредника између уметника и посматрача и преко њега уметник делује на своју публику, оно публици преноси уметникове емоције и мисли, поруке, покреће одређене мотиве, као и одређене активности и понашање (Панић, 1998). На основу тога можемо рећи да је уметничко дело један облик комуникације коју уметник остварује са посматрачима свог дела.

1.2 Значај уметничког дела за дете

Важно је да деца још од вртића буду у контакту са уметничким делима. За први сусрет са уметничким делом није потребно посебно припремати дете. Адекватно одабрано уметничко дело ће само по себи заинтересовати дете. Приликом одабира уметничког дела треба обратити пажњу на следеће аспекте:

- Уметничко дело треба да има одређене карактеристичне елементе који лако наводе децу на упоређивање. На пример слике са наглашеним светлосним контрастом, слике које се баве сличном темом на различите начине. (Павловић, М. према Клемент, 1993) Деца више воле реалистични приказ.
- Боја је веома значајна јер изазива емоционалне реакције.
- Простор у ком дете посматра дело не мора бити увек радна соба. Треба обратити пажњу и на уметничка дела која су изложена у културним установама на пример у музеју.

У раду са децом предшколског узраста васпитачи се често фокусирају на ликовно изражавање, а мање пажње посвећују на развијање **ликовне апрецијације**. Ликовна апрецијација може се објаснити као перципирање и реципирање уметничких дела.

Односно ликовна апрецијација значи да деца уметничко дело виде, разумеју га и уживају у њему. (Дух, 2004).

Деци треба омогућити да посматрају уметничко дело. Када дете посматра уметничко дело није важно само оно што види већ и са чиме то повезује. На тај начин проширује своје искуство. „Мишљење деце разликују се у зависности од личне перспективе и асоцијација. Док изражавају своје мишљење, њихова перцепција ће проширити искуства друге деце. Деца могу реаговати на емоционалном подручју те на асоцијативном и формалном интелектуалном подручју“ (Дух, Зупанчић, 2011:69).

Уметничко дело може дати детету много идеја које ће га подстаћи на стварање цртежа, слика, обликовање глине, комбиновање боја и техника... Док стварају деца уче да цене свој рад и рад великих уметника. У контакту са уметничким делима стичу способност уважавања и разумевања уметности, стичу навику да посматрају, коментаришу и разговарају о уметничким делима.

Уметничко дело као средство васпитно-образовног рада може имати различите бенефите. Уметничко дело може да:

- Покрене машту и креативност
- Развија ликовне способности
- Подстакне на стварање
- Активира сва чула
- Изазове емоције
- Подстакне дечије мишљење
- Утиче на развој когнитивних, социјалних и естетских вештина
- Пружи информације о животу уметника и времену у ком је живео

1.3 Улога музеја у васпитно-образовном раду

Музеј је културна институција у којој се прикупљају, чувају и приказују предмети уметничке и културне вредности.

Музеји су се временом мењали и допуњавали функцију коју имају. Некада је фокус био на томе да се посетиоцима изнесе мноштво информација о уметнику и његовом делу. Касније је фокус пребачен на посетиоце и њихово искуство. Данас се многи уметнички музеји баве креирањем приступа и програма који ће бити прилагођен узрасним карактеристикама и специфичним едукативним циљевима који се најчешће формирају уз помоћ педагога, психолога или васпитача и наставника са којима се и остварује сарадња. Музеј је у савременом добу добио нове улоге и постао отворен за јавност. Када су се музеји отворили за јавност тада су се створили услови да се развије њихова васпитно-образовна функција. (Милутиновић 2003)

Музеј је веома значајан извор информација и учења. Сарадња предшколске установе и музеја проширује искуство деце. Деца се у музеју сусрећу са реалним предметима и на тај начин уче кроз своје искуство. Музеј и предшколска установа се међусобно допуњују. Богате колекције у музејима се могу искористити у васпитно образовне сврхе. Васпитачи у оквиру различитих пројеката имају прилику да остваре сарадњу са музејима и галеријама.

Поставља се питање да ли васпитачи у зависности од различитих фактора имају могућност да остваре сарадњу са музејима и галеријама. Неки од тих фактора могу бити: удаљеност музеја и галерије од предшколске установе, организација превоза деце и васпитача, финансирање саме посете... У случајевима када није могуће организовати посету музеју важно је знати да постоје виртуелне туре чак и најпознатијих музеја.

1.4 Улога васпитача

Већина васпитача се у свом раду воде тиме да деци задају ликовне задатке, тему, технику, материјале... Васпитач треба да буде иницијатор нових идеја, да свој рад учини инспиративнијим и подстицајнијим за децу.

Треба да омогући детету контакт са уметничким делима. Код детета треба да подстиче посматрање, разумевање, доживљавање уметничких дела. Не треба да намеће деци своје виђење. Активним посматрањем, уз вођење васпитача, деца ће сама долазити до разних закључака. Неопходно је да се васпитач добро информише о уметнику и уметничком

делу. На основу једног уметничког дела васпитач деци може пружити још много додатних информација о уметнику, настанку дела, периоду у ком је уметник живео, начину облачења и начину живота из тог периода. Кроз упознавање са уметничким делима васпитач упознаје децу и са различитим ликовним техникама и материјалима, различитим ликовним елементима као што су: боја, текстура, облици, линије... Васпитач треба да зна да су сва деца различита и да ће на исто уметничко дело реаговати различито.

Поред утицаја на децу уметност утиче и на васпитаче тако што их подстиче да стално уче и усавршавају се.

2. Методолошки део рада

Истраживање је спроведено у предшколској установи „Полетарац“ у Оџацима. Инструмент истраживања је гугл упитник. Упитник чине питања затвореног и отвореног типа (Прилог 1). Узорак чине васпитачи запослени у овој предшколској установи. Васпитачи су упознати са циљем истраживања и гаранцијом анонимности приликом обраде података из упитника.

2.1 Предмет истраживања

Предмет истраживања овог рада су ставови васпитача о коришћењу уметничког дела у раду са децом предшколског узраста.

2.2 Циљ и задаци истраживања

Циљ овог истраживања је да испита ставове васпитача о коришћењу уметничког дела у васпитно-образовном раду са децом предшколског узраста.

Задаци:

1. Утврдити да ли васпитачи у свом раду користе уметничко дело.
2. Утврдити разлоге примене уметничког дела у раду са децом.
3. Утврдити да ли васпитачи са децом посећују музеј/галерију.
4. Испитати да ли примена уметничког дела зависи од узраста деце тј. узрасне групе.

2.3 Хипотезе истраживања

Полазећи од проучавања литературе, дефинисаног проблема и постављених циљева проистекле су следеће хипотезе:

X1: Претпоставља се да васпитачи који раде са децом јасленог или млађег узраста у свом раду не користе или у мањој мери користе уметничко дело као средство васпитно-образовног рада.

X2: Претпоставља се да васпитачи ретко користе уметничко дело у васпитно-образовном раду са децом предшколског узраста.

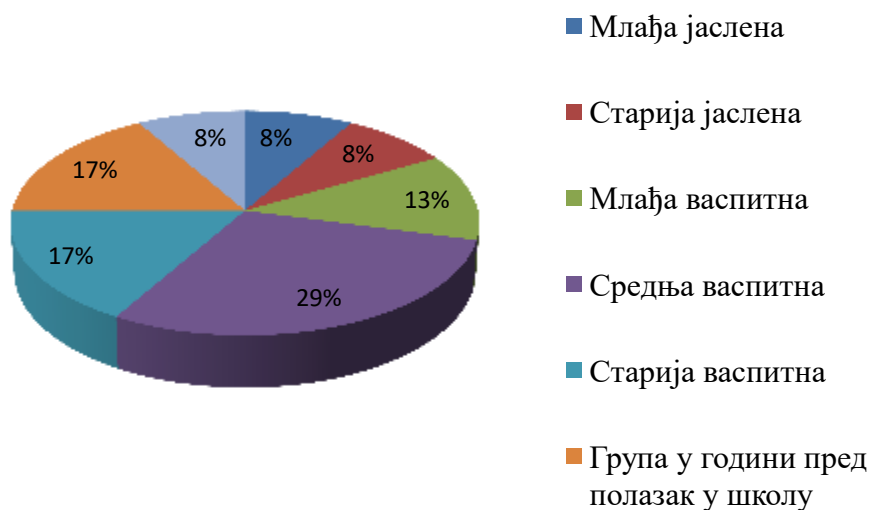
X3: Претпоставља се да васпитачи са децом посећују галерију/музеј/дом културе уколико их имају у свом месту.

X4: Претпоставља се да васпитачи који иначе посећују галерију/музеј/дом културе чешће остварују сарадњу са галеријама/музејима у односу на васпитаче који их не посећују.

2.4 Резултати истраживања

Статистичка обрада података извршена је уз коришћење табела и графикана у Екселу.

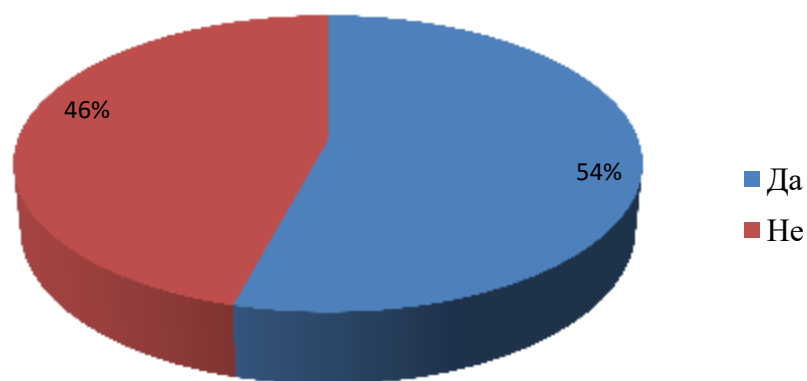
1. Коју васпитну групу тренутно водите?

Графикон 1-Узрасне групе у којима раде васпитачи који су попунили анкету

Истраживање је реализовано на узорку од 24 васпитача од којих 8% васпитача раде у млађој јасленој групи, 8% у старијој јасленој, 13% у млађој васпитној, 29% у средњој васпитној, 17% у старијој васпитној, 17% у групи пред полазак у школу (Графикон 1).

2. Да ли сте користили репродукције уметничких дела у раду са децом?

Графикон 2-Заступљеност употребе уметничких дела у раду са децом

На основу графикана 2 можемо видети да постоји веома мала разлика у процентима оних који су у свом раду са децом користили уметничко дело (54%) од оних који нису (46%). Овај податак нас је веома изненадио јер смо очекивали да ће се више од половине васпитача изјаснити да у свом раду нису користили уметничко дело.

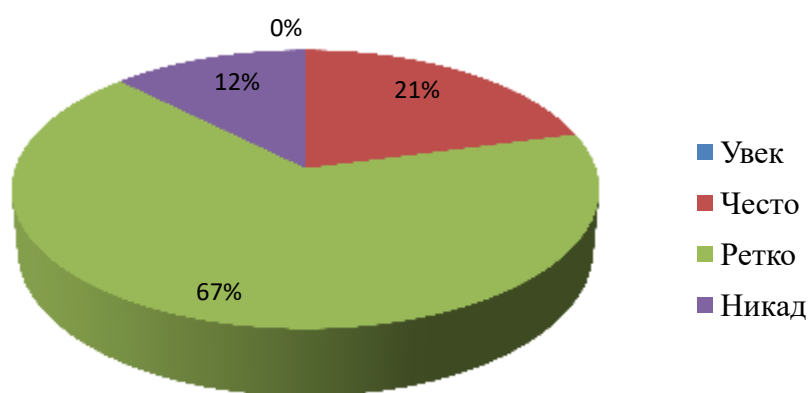
3. У које сврхе сте користили уметничко дело у свом раду?

Васпитачи су наводили следеће одговоре:

- Упознавање деце са познатим уметничким сликама.
- Објашњавање портрета, пејзажа, мртве природе.
- За ликовне активности и ликовне конкурсе.
- Препознавање ликовних техника.

- Користили смо уметничко дело као иновацију конкретно „Кругови у кругу“ Кандинског у оквиру пројекта „Круг“.
- Користим их као пример када желим нешто деци да објасним на пример шта је портрет.
- Као инспирација за дечије радове.
- Као провокацију и инспирацију за дечије изражавање.

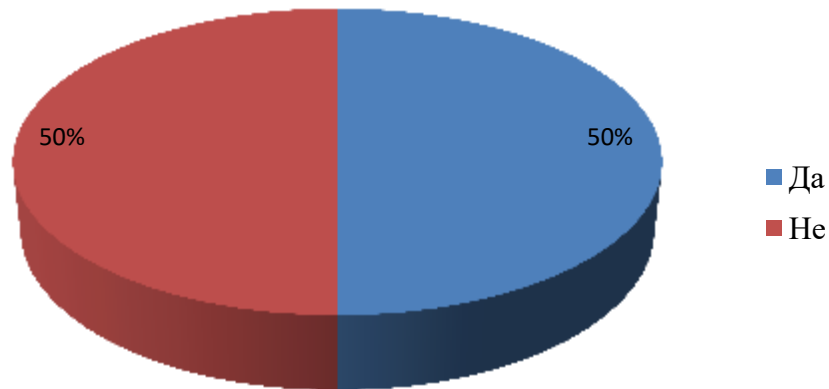
4. Колико често користите уметничко дело у раду са децом?

Графикон 3-Учесталост коришћења уметничких дела у раду са децом

На питање о томе колико често користе уметничко дело у раду са децом васпитачи су одговарали на следећи начин: увек-0% васпитача, често-21% васпитача, ретко-67%, никад 12% васпитача (Графикон 3). Највећи број васпитача изјаснио се да ретко користи уметничко дело у свом раду што је очекиван одговор јер се, претпостављамо у оквиру пројеката не може увек пронаћи уметничко дело које се уклапа у развијање пројекта и заинтересованост деце. Охрабрујућа је чињеница да васпитачи, иако ретко, ипак користе уметничко дело у свом раду и успевају да му пронађу намену.

5. Да ли у радној соби или некој другој просторији у вртићу деца имају прилику да виде репродукције уметничких слика?

Графикон 4-Да ли деца могу да виде уметничка дела у радној соби или другој просторији у вртићу?

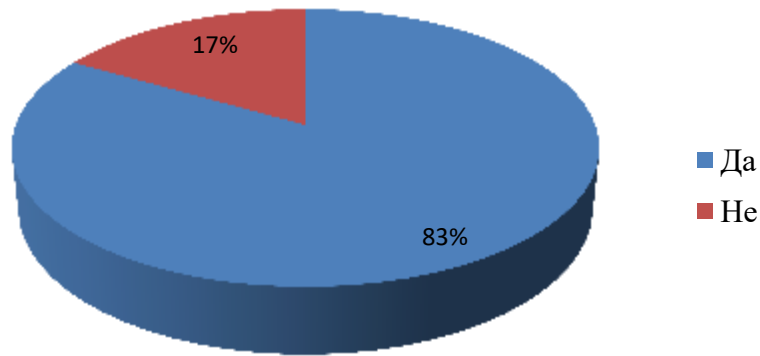
На графикону 4 можемо видети да се 50% васпитача изјаснио да деца имају прилику да виде уметничка дела у радној соби или некој другој просторији у вртићу, осталих 50% каже супротно.

6. Уколико је одговор на претходно питање „Да“ напишите које су то уметничке слике.

Васпитачи су наводили која то уметничка дела деца могу да виде у просторијама вртића:

- Мона Лиза - Леонардо да Винчи
- Девојка са бисерном минђушом - Јоханес Вермер
- Крик - Едвард Мунк
- Слике које су настале у ликовним колонијама
- Слике са колонија различитих уметника са територије Војводине
- Слике Пабла Пикаса
- Пејзажи

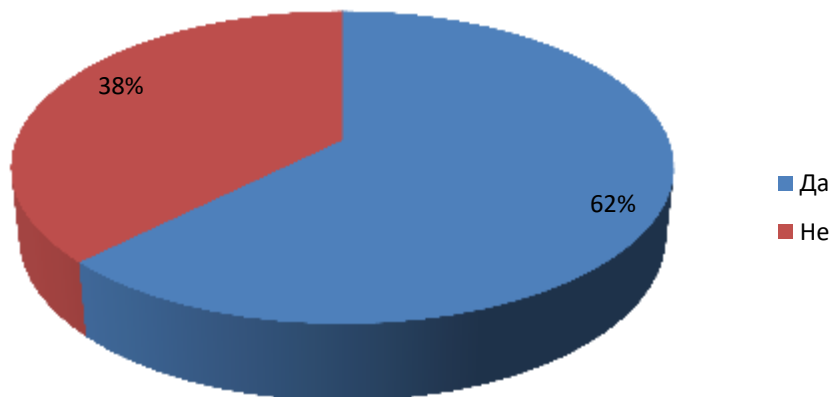
7. Да ли у Вашем месту или ближеј околини постоји музеј/галерија/дом културе?

Графикон 5- Да ли у Вашем месту или ближој околини постоји музеј/галерија/дом културе?

Васпитачи су одговарали на следећи начин: 83%-да, 17%-не. Наведени резултати приказани су на графикону 5.

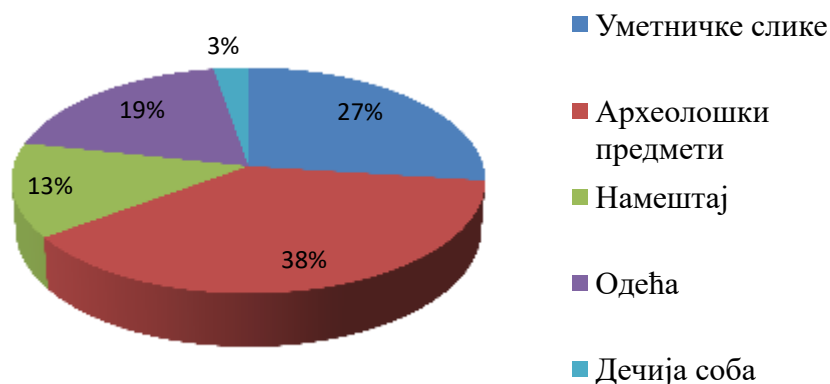
8. Да ли користите ресурсе музеја/галерије/дома културе?

Графикон 6-Коришћење ресурса музеја/галерије/дома културе

На графикону 6 можемо видети да 62% васпитача користи ресурсе музеја/галерије/дома културе, а 29% васпитача не користи.

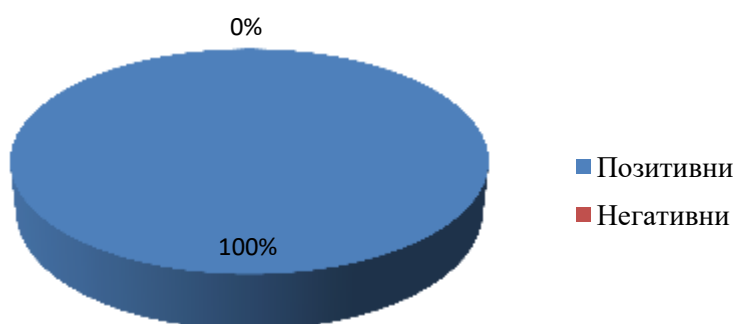
9. Шта деци привлачи пажњу у музеју/галерији?

Графикон 7-Шта деци у музеју/галерији највише привлачи пажњу?

Деци у музеју/галерији највише привлаче пажњу археолошки предмети 38%, затим уметничке слике 27%, одећа 19%, намештај 13%. Васпитачи су у оквиру овог питања имали могућност да допишу уколико мисле да постоји још нешто што деци привлачи пажњу. Један васпитач дописао је дечија соба 3%. (Графикон 7)

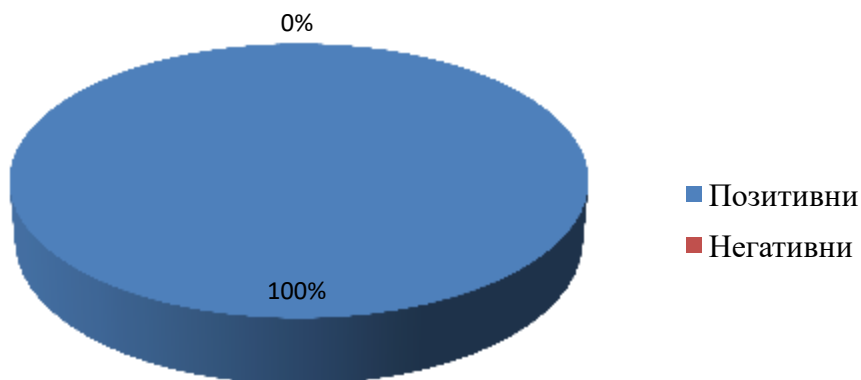
10. Какви су утисци деце након посете музеју/галерији/дому културе?

Графикон 8-Утисци деце након посете музеју/галерији/дому културе

Васпитачи се изјашњавају да су утисци деце позитивни након посете музеју/галерији/дому културе што можемо видети на графикону 8.

11. Какви су Ваши утисци након посете музеју/галерији/дому културе?

Графикон 9- Утисци васпитача након посете музеју/галерији/дому културе

Васпитачи се изјашњавају да су њихови утисци позитивни након посете музеју/галерији/дому културе што можемо видети на графикону 9.

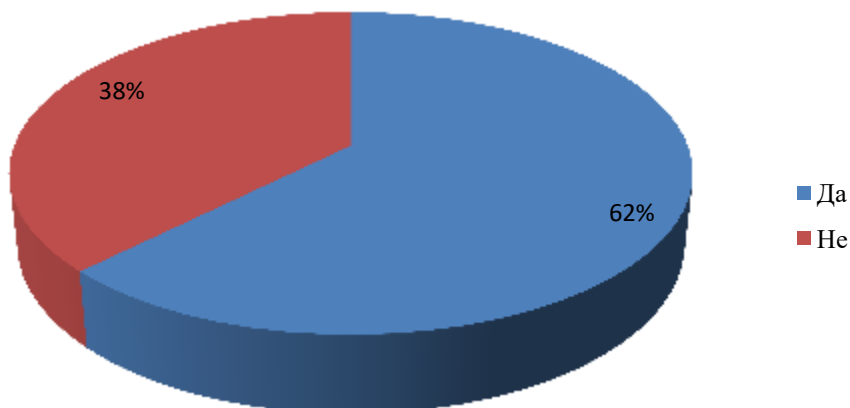
12. Због чега је Ваш утисак такав?

Неки од разлога због чега су утисци васпитача позитивни/негативни васпитачи су наводили у наредним одговорима:

- Посета музеју мотивисала ме је да истражујем о самом уметнику и времену у ком је живео.
- Деца показују заинтересованост за уметност.
- Зато што се лепо осећам током посете.
- Деца су имала прилику да виде и науче нешто ново.
- Зато што деца могу да виде неке предмете којих данас нема и не користе се.
- Зато што деца тамо могу да виде ствари које су се некад користиле, како су се користиле, по чему се разликују од данашњих.
- Зато што волим уметност.

- Упознала сам се са културним наслеђем простора са којих потичем и сазнала занимљиве информације од кустоса.
- Зато што пружа деци и нама васпитачима богата искуства.
- Имамо прилику да видимо нешто из прошлости, да разговарамо о томе, за шта би то данас користили, каква је била одећа, посуђе.

13. Да ли Ви у слободно време посећујете галерију/музеје?

Графикон 10-Да ли васпитачи у слободно време посећују музеј/галерију/дом културе?

58% васпитача у слободно време посећује музеј/галерију/дом културе, 42% не посећује (Графикон 10).

2.5 Дискусија

Постављена хипотеза 1 која гласи: Претпоставља се да васпитачи који раде са децом јасленог или млађег узраста у свом раду не користе или у мањој мери користе уметничко дело као средство васпитно-образовног рада је потврђена. Васпитачи који су се изјаснили да раде у млађој групи (3 васпитача), млађој јасленој (2 васпитача) и

старијој јасленој (2 васпитача) у већој мери су се изјаснили да у свом раду не користе уметничко дело (5 васпитача не користи-71%, 2 користи-29%).

Постављена хипотеза 2 која гласи: Претпоставља се да васпитачи ретко користе уметничко дело у васпитно-образовном раду са децом предшколског узраста је потврђена. Највећи број васпитача (16 васпитача-66,7%) изјаснио се да ретко користе уметничко дело у раду са децом.

Постављена хипотеза 3 која гласи: Претпоставља се да васпитачи са децом посећују галерију/музеј/дом културе уколико их имају у свом месту је потврђена. Од 24 васпитача 14 се изјаснило да у свом месту има и користи ресурсе музеја/галерије/дома културе, 10 се изјаснило да има али не користи. Закључујемо да сви васпитачи знају шта им је све доступно у локалној зајеници с обзиром на то да су се изјаснили да у свом месту имају галерију/музеј/дом културе међутим разлози због којих не користе и не посећују та места треба додатно испитати.

Постављена хипотеза 4 која гласи: Претпоставља се да васпитачи који иначе посећују галерије/музеје чешће остварују сарадњу са галеријама/музејима у односу на васпитаче који их не посећују је потврђена. Доказано је да у већини случајева од личног става васпитача према галерији/музеју/дому културе зависи да ли ће искуство посете некој од тих иснституција обезбедити деци (19 васпитача-79%). Изузетак у овом истраживању био је мањи број васпитача (5 васпитача-21%). Резултати за анализу ове хипотезе приказани су у табели 1.

Васпитачи који иначе <i>посећују</i> галерију/музеј/дом културе <i>посећују их и са децом.</i>	12
Васпитачи који иначе <i>не посећују</i> галерију/музеј/дом културе <i>не посећују их са децом.</i>	7

Васпитачи који иначе <i>не посећују</i> галерију/музеј/дом културе <i>а посећују их са децом.</i>	3
Васпитачи који иначе <i>посећују</i> галерију/музеј/дом културе <i>а не посећују их са децом.</i>	2

Табела 1-Табела резултата за хипотезу 4

3. Примери добре праксе

Током приправничког стажа у предшколској установи „Полетарац“ у Оџацима имала сам прилику да радим у различитим узрасним групама са великим бројем васпитача. То искуство пружило ми је могућност да присуствујем и учествујем у планирању и реализацији различитих пројеката. Имајући у виду тему коју сам планирала за свој мастер рад посебно сам обрађала пажњу на уметнички израз деце и повезивање пројеката са уметношћу, различитим уметницима и сарадњом са музејима и сличним институцијама као што су дом културе, галерије, изложбе...

3.1 Пример број 1: Уметничка дела Васе Поморишца као провокација за ликовни израз деце

Предшколска установа „Полетарац“ Оџаци

Васпитачице: Милена Томчић, Садра Прибић

Приправник: Наста Јанковић

Група у години пред полазак у школу: „Пчелице“

У оквиру предмета Уметничко стваралаштво и дечија ликовност на другој години мастер студија имали смо задатак да упознамо децу са уметником по избору и његовом кратком биографијом.

Инспирисана посетом Галерији Матице српске одлучила сам да деци представим српског сликара Васу Поморишца и неколико његових уметничких дела за које сам сматрала да би били инспиративни деци. Одлучила сам да то буду следећа уметничка дела: „Киша“ (1938.), „Аутопортрет са палетом“ (1932.), „Миланка Васиљев“ (1938.) „Парисов суд“ (1928-1941.), Илустрације за лондонске новине (1921).

У уводном делу активности представила сам деци уметника Васу Поморишца (Слика 1, Слика 2). Деци сам представила уметника кроз неколико кратких информација о њему:

- Васа Поморишац био је српски сликар.

- Сликао је портрете, аутопортрете, своје синове...
- Он је први наш сликар који је сликао на стаклу.
- Аутор је новчаница у издању Народне банке Југославије, од 100 и 1000 динара.

Објаснила сам деци шта ћемо радити, а затим сам показала дела Васе Поморишца која су им послужила као инспирација за њихове радове. Деца су коментарисала да им се допадају Васина дела, али и да ће бити тешко да нацртају нешто слично.

Неки од коментара деце били су:

С.С.: „Ми нисмо уметници.“

В.П.: „То не може ни неко ко има 36 година.“

Н.Ђ.: „Хајде да се потрудимо.“

Слика 1-Упознавање деце са уметником

Слика 2-Упознавање деце са уметником

Деца су сама бирала цртачке/сликарске технике и одлучила се за водене боје, воштане боје и фломастере (Слика 3, Слика 4). На сваком столу био је прибор и репродукција једног уметничког дела. Распоредили су се по столовима. Нека деца су бирала сто на основу цртачке/сликарске технике, а неки на основу уметничког дела које их је заинтересовало.

Слика 3-Водене боје

Слика 4-Воштане боје

Оно што ме је изненадило је то да децу нису привукле илустрације из лондонских новина и нико се није одлучио за њих (Слика 5). Када сам их питала због чега не желе илустрације као инспирацију рекли су да им се не допада зато што нема боје, све је црно-бело. Већу заинтересованост су показали за дела на којима има више боја.

Слика 5- Илустрације из лондонских новина Васе Поморишца

Највећу заинтересованост код деце изазвао је „Парисов суд“ (Слика 6) јер је најбогатији бојом па је због тога најпривлачнији деци. Витраж „Парисов суд“ као провокација и радови деце (Слика 7, Слика 8):

Слика 6 - „Парисов суд“

За овај рад деца су одабрала воштане боје. Током сликања деца су коментарисала како је уметнику сигурно било тешко да направи овај рад и то на стаклу. Такође су коментарисали како они неће успети, али нису одустајали јер им је овај рад предствљао прави изазов. Такмичили су се ко ће веродостојније преставити витраж.

Слика 7-Цртеж дечака С.Љ.

Слика 8-Цртеж дечака В.П.

Портрет „Миланка Васиљев“ (Слика 9) као провокација и радови деце (Слика 10, Слика 11):

Слика 9-„Миланка Васиљев“

Деца су одабрала водене боје како би на свој начин представили Васино дело „Миланка Васиљев“. Током сликања деца су коментарисала детаље које виде и које ће следеће насликати:

М.К.: „Нацртаћу овој тети и дијаманте.“

Ђ.Ђ.: „Ја цртам срца.“

Слика 10-Цртеж девојчице М.К.

Слика 11-Цртеж дечака Ђ.Ђ.

„Киша“ као провокација (Слика 12) и радови деце (Слика 13, Слика 14, Слика 15, Слика 16):

Слика 12-„Киша“

Слика 13-Цртеж девојчице Ј.П.

Слика 14- Цртеж дечака Р.С.

Слика 15-Цртеж девојчице Л.С.

Слика 16-Цртеж дечака Ф.Ш.

За приказивање „Кише“ деца су одабрала воштане боје. Интересантно је то да се рад дечака Р.С. потпуно разликује од осталих радова. Дечак је нацртао све оно што је у другом плану на слици, док су остали цртали оно што је у првом плану. На овом примеру се најбоље може видети како једно уметничко дело деца различито

дoживљавају и на различит начин приказују исто уметничко дело. Такође су интересантни детаљи које су уочили и представили на својим радовима као што су положај жене између дрвећа, детаљи на капији, корен дрвета...

„Аутопортрет са палетом“ као провокација (Слика 17) и радови деце (Слика 18, Слика 19):

Слика 17-„Аутопортрет са палетом“

„Аутопортрет са палетом“ деца су представила користећи фломастере. Деца су уочила и на својим цртежима приказала детаље са слике као што су планине и коњ који се налазе у другом плану на слици.

Слика 18 - Цртеж девојчице Н.С.

Слика 19 - Цртеж дечака

У разговору са васпитачицама сазнала сам да се деца први пут сусрећу са уметничким делима на овај начин. Због тога ми је било веома важно да утисци деце након активности буду позитивни. Децу је занимало и где носим њихове радове и ко ће их видети. Било им је важно да се њихов рад на неки начин прикаже другима. На крају активности свако је представио свој рад и рекао шта је нацртао. Деца су показала своју посвећеност током посматрања, цртања и представљања најситнијих детаља са уметничких слика.

3.2 Пример број 2: Скулптура Црвенокосе богиње као провокација за ликовни израз деце

Предшколска установа „Полетарац“ Озаци, објекат „Сунцокрет“ Каравуково

Васпитачице: Јелена Петровић, Наташа Лојдл, Наста Јанковић

Група у години пред полазак у школу: „Меде“ и „Зеке“

Мешовита група: „Мачићи“

Манифестација „Црвенокоса богиња“ одржава се сваке године у Озацима. Предшколску установу „Полетарац“ на тој манифестацији представљају деца из наше установе са васпитачима. Ове године то су била деца из објекта „Сунцокрет“ из Каравукова.

Пре одласка на саму манифестацију деци смо представили Црвенокосу богињу путем видео снимка на Јутјубу и кратких информација о статуи:

- Црвенокоса богиња најзначајнији је проналазак са локалитета Доња Брањевина који се налази у близини насеља Дeroње у општини Озаци.
- Израђена је од глине.
- Висина статуе износи 38cm.
- У Озацима се налази скулптура од бронзе који је подигнута у знак сећања на велико откриће.

Манифестација се одржавала у центру Оцака тако да смо припремили и понели прибор и материјал за рад као и одштапане фотографије статуе Црвенокоса богиња (Слика 20).

Слика 20-Црвенокоса богиња

Деци је био понуђен различит материјал за рад: водене боје, угљен, глина, уљани пастели, бели папир, папир у боји, натрон пак папир (Слика 21, Слика 22, Слика 23, Слика 24). Деца су сама бирали цртачку или сликарску технику и подлогу на којој ће радити.

Слика 21-Водене боје, папир у боји

Слика 22-Уљани пастел, натрон пак папир

Слика 23-Угљен, папир у боји

Слика 24-Глина

Велики број деце одабрао је водене боје и папир у њиховој омиљеној боји. Дечацима М.С. и М.Ђ. су показали заинтересованост за рад са глином. Мањи број деце се определио за угљен и воштане боје. У току рада деца су размењивала идеје са вршњацима, а придружили су се и браћа и сестре. Родитељи деце, баке, деке, браћа и сестре били су присутни на овој манифестацији како би употпунили дружење (Слика 25, Слика 26).

Слика 25-„Полетарци“ на манифестацији
„Црвенокоса богиња“

Слика 26-„Полетарци“ на
манифестацији„Црвенокоса богиња“

Радове деце изложили смо на штафелаје (Слика 27,Слика 28,Слика 29) тако да су сви који су посетили ову манифестацију у наредна два дана имали прилику да их виде. На

изложби су преовладавали радови деце из наше предшколске установе, али је било и радова деце који су дошла на манифестацију и придружила нам се. Иако су деца као инспирацију имала само фотографију Црвенокосе богиње, кроз заинтересованост за различите цртачке и сликарске технике добили смо изложбу која је била богата различитим дечијим радовима.

Манифестација „Црвенокоса богиња“ једна је од најважнијих догађаја у нашој општини тако да су се и деца и родитељи радовали због учешћа. Утисци деце и родитеља након дружења на овој манифестацији били су позитивни. Деци је било важно да уз њих буду родитељи док стварају, али и да им помогну и учествују са њима. Црвенокоса богиња подстакла је на стварање и креативне родитеље који су желели да покажу свој ликовни израз пред својом децом.

Слика 27-Изложба дечијих радова

Слика 28-Црвенокоса богиња од глине

Слика 29- Црвенокоса богиња од глине

3.3 Пример број 3: Посета музејској јединици у Оцацима

Васпитачице: Нена Совиљ, Ведрана Познић

Приправник: Наста Јанковић

Старија група: „Пужићи“

Назив пројекта: „И ми смо уметници“

Током развијања пројекта „И ми смо уметници“ дошли смо до питања „Од кад постоји уметност?“. Одговор на наше питање потражили смо у Музејској јединици у Оцацима.

Сарадњу са Музејском јединицом брзо смо договорили. Близина Музејске јединице такође нам је олакшала организацију саме посете. Пре саме посете са кустотом смо се договорили да издвоји информације које ће бити најзанимљивије деци.

Деца су одмах по уласку у просторију у којој се налази стална поставка показала заинтересованост. Желели су да знају шта је све то изложено, чему је некад служило, да ли може да се користи и даље, зашто је иза стакла... Током посете имали смо прилику да видимо различите археолошке предмете пронађене на локалитету Доња Брањевина као што су: копија најпознатије фигурине Црвенкосе Богиње, сечива од камена, прибор за пецање (коштане удице, тегови), различите ручно рађене фигурине, посуде од глине, ћупови, вазе... Деца су тамо имала прилику да виде како су људи некада сликали, вајали, писали. (Слика 28, Слика 29, Слика 30, Слика 31).

Слика 30-„Пужићи“ у музеју

Слика 31-„Пужићи“ у музеју

Слика 32-„Пужићи“ у музеју

Слика 33-„Пужићи“ у музеју

Децу је посебно заинтересовала порцеланска лула и због чега је она бела а не браон као све остало у музеју. Сазнали смо да се порцеланска лула по свом изгледу доста разликује од осталих изложених предмета зато што је новија је у односу на њих и направљена је од порцелана, а не од глине (Слика 31). Сазнали смо да су на њој осликани жена и мушкарац у знак сећања на војну службу.

Слика 34 - Порцеланска лула

Сазнали смо да уметност постоји од кад постоји и човек. Неки од коменатра деце током посете:

- С.С.:„Мени се свиђају ове кости (коштане удице и игле).“

- Х.Р.: „Чиме су они писали?“
- С.Р.: „Како су знали да пишу? Па нису ишли у школу.“
- М.Р.: „Овакве посуде има моја мама.“

Кустос је деци припремио глину коју су деца имала прилику да обрађују рукама како би стекла утисак о томе како је било некада када су људи већину ствари које су користили правили од глине. (Слика 32). На крају посете предали смо кустосу захвалницу (Слика 33) коју смо направили пре доласка у музеј.

Слика 35-Глина

Слика 36-Захвалница

4. Закључак

Теоријски део рада открива нам значајне информације о утицају уметничког дела на целокупан дечији развој. Неки од бенефита које уметничко дело може имати на децу су да: утиче на развој когнитивних и социјалних вештина, активира сва чула, развија ликовне способности, изазива емоције, подстиче на стварање... Музеј је културно-историјска институција у којој се могу видети уметничка дела. Савремен васпитно-образовни рад са децом користи музеј као значајан извор информација и учења за дете. Контакт детета са уметничким делима треба се догодити у периоду живота који је најзначајнији за њихов развој а то је предшколски период у ком васпитачи имају једну од важнијих улога. Због тога су испитаници у оквиру овог истраживања управо васпитачи.

У предшколској установи „Полетарац“ у којој је обављено истраживање уметничко дело као средство рада има своју примену. Васпитачи су пронашли намену уметничком делу и користили га у свом раду: у оквиру пројеката, као инспирацију за неке друге радове, као пример, као провокацију... На основу резултата закључујемо да је посета музејима/галеријама/домовима заступљенија као начин рада са децом у односу на коришћење уметничких дела. Међутим на основу одговора из упитника нисмо могли да видимо због чега је то тако. Моја претпоставка је да васпитачи остварују сарадњу са музејима/галеријама/домовима културе јер у оквиру пројекта имају потребу за сарадњом са локалном заједницом.

Информације које смо добили из упитника остављале су простора за нагађање због чега су васпитачи одговарали на одређени начин. Гугл упитник ограничавао је васпитаче на дописивање кратких одговора и одговоре „да“ или „не“. Да је као метод рада коришћен интервју имала би прилику да им поставим потпитања, они да образложе свој одговор и да покажу конкретније примере уз фотографије и реакције деце. Самим тим би и овај рад имао детаљнији приказ стања у овој установи.

Литература

1. Арнхајм, Р. (1985) *Визуелно мишљење. Јединство слике и појма*. Београд: Универзитет уметности у Београду
2. Дух М. (2004) *Евалуација као дидактички проблем ликовног васпитања и образовања*: Универзитет у Марибору, Педагошки факултет Марибор
3. Дух, М., Зупанчић, Т. (2011). *Метода естетског трансфера. Опис специфичне ликовно дидактичке методе*. Хрватски часопис за одгој и образовање, 13, 42-75
4. Милановић, А. (2018). *Годишњак за педагогију*. У: Милановић, А. *Педагошки потенцијали музеја-музеј као центар образовања и учења* (73-89). Ниш: Педагошки факултет у Врању
5. Милутиновић, Ј. (2003) *Хуманистички приступ васпитно-образовној улози музеја*. Нови Сад: Савез педагошких друштава Војводине.
6. Павловић, М. (2013). *Ликовно дело као дидактички медиј у настави ликовне културе* Иновације у настави, XXVI, 2013/3, стр. 94–103
7. Павловић, М. (2014). *Позитивни ефекти учења помоћу ликовног дела*. Иновације у настави. (55-62) Београд: Учитељски факултет
8. Павловић, М. (2016). *Улога ликовног дела у васпитању и образовању деце предшколског и основношколског узраста*. Иновације у настави, XXIX, 2016/1, стр. 16–28, Београд: Учитељски факултет Универзитета у Београду.
9. Панић, В. (1998). *Речник психологије уметничког стваралаштва*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
10. Селаковић, И. К. (2012). *Образовна улога уметничких музеја* У: Николић, Р. (приредио) Зборник радова 14. (243-254). Ужице: Учитељски факултет у Ужицу
11. Селаковић, И. К. (2014). *Примена уметничког дела у настави ликовне културе на млађем школском узрасту* У: Николић, Р. (приредио) Зборник радова 16. (299-312). Ужице: Учитељски факултет у Ужицу
12. Филиповић, С. (2016). *Методичка пракса ликовних педагога*. Београд: Факултет ликовних уметности у Београду

Прилог 1: Упитник за васпитаче

1. Коју васпитну групу тренутно водите?

1. Млађа јаслена
2. Старија јаслена
3. Млађа васпитна
4. Средња васпитна група
5. Старија васпитна група
6. Група у години пред полазак у школу
7. Мешовита група

2. Да ли сте користили репродукције уметничких дела у раду са децом?

1. Да
2. Не

3. У које сврхе сте користили уметничко дело у свом раду?

4. Колико често користите уметничка дела у раду са децом?

1. Увек
2. Често
3. Ретко
4. Никад

5. Да ли у радној соби или у некој другој просторији у вртићу деца имају прилику да виде репродукције уметничких дела?

1. Да
2. Не

6. Уколико је одговор на претходно питање „Да“ напишите која су то уметничка дела?

7. Да ли у Вашем месту или ближој околини постоји музеј/галерија/дом културе?

1. Да
2. Не

8. Да ли користите ресурсе музеја/ галерије/ дома културе?

1. Да
2. Не

9. Шта деци привлачи пажњу у музеју/галерији/ дому културе?

1. Уметничке слике
2. Археолошки предмети
3. Намештај
4. Одећа
5. Нешто друго _____

10. Какви су утисци деце након посете музеју/галерији/дому културе?

1. Позитивни
2. Негативни

11. Какви су Ваши утисци након посете музеју/галерији/дому културе?

1. Позитивни
2. Негативни

11.б. Због чега је Ваш утисак такав?

12. Да ли Ви, у слободно време, посећујете галерије/музеје/домове културе?

1. Да
2. Не

Графикон 1-Узрасне групе у којима раде васпитачи који су попунили анкету

Графикон 2-Заступљеност употребе уметничких дела у раду са децом

Графикон 3-Учесталост коришћења уметничких дела у раду са децом

Графикон 4-Да ли деца могу да виде уметничка дела у радној соби или другој просторији у вртићу?

Графикон 5- Да ли у Вашем месту или ближој околини постоји музеј/галерија/дом културе?

Графикон 6-Коришћење ресурса музеја/галерије/дома културе

Графикон 7-Шта деци у музеју/галерији највише привлачи пажњу

Графикон 8-Утисци деце након посете музеју/галерији/дому културе

Графикон 9- Утисци васпитача након посете музеју/галерији/дому културе

Графикон 10-Да ли васпитачи у слободно време посећују музеј/галерију/дом културе?

Слика 1-Упознавање деце са уметником

Слика 2-Упознавање деце са уметником

Слика 3-Водене боје

Слика 4-Воштане боје

Слика 5- Илустрације из лондонских новина Васе Поморишца

Слика 6-„Парисов суд“

Слика 7-Цртеж дечака С.Љ.

Слика 8-Цртеж дечака В.П.

Слика 9-„Миланка Васиљев“

Слика 10-Цртеж девојчице М.К.

Слика 11-Цртеж дечака Ђ.Ђ.

Слика 12-„Киша“

Слика 13-Цртеж девојчице Ј.П.

Слика 14- Цртеж дечака Р.С.

Слика 15-Цртеж девојчице Л.С.

Слика 16-Цртеж дечака Ф.Ш.

Слика 17-„Аутопортрет са палетом“

Слика 18-Цртеж девојчице Н.С.

Слика 19-Цртеж дечака

Слика 20-Црвенокоса богиња

Слика 21-Водене боје, папир у боји

Слика 22-Уљани пастел, нитрон пак папир

Слика 23-Угљен, папир у боји

Слика 24-Глина

Слика 25-„Полетарци“ на манифестацији,„Црвенокоса богиња“

Слика 26-„Полетарци“ на манифестацији,„Црвенокоса богиња“

Слика 27-Изложба дечијих радова

Слика 28-Црвенокоса богиња од глине

Слика 29- Црвенокоса богиња од глине

Слика 30-„Пужићи“ у музеју

Слика 31-„Пужићи“ у музеју

Слика 32-„Пужићи“ у музеју

Слика 33-„Пужићи“ у музеју

Слика 34-Порцеланска лула

Слика 35-Глина

Слика 36-Захвалница